

Ediția “Bell” în 109 volume a poezilor Marii Britanii de la Chaucer la Churchill

Secolul al XVIII - lea debutează cu războiul de succesiune la tronul Spaniei și se încheie cu dominantă figură a lui Napoleon asupra întregii Europe.

În 1707 are loc unirea definitivă a Scoției cu Anglia în Regatul Unit al Marii Britanii, care în urma războiului de 7 ani (1756 – 1763) dobândește coloniile franceze din Canada și India și începe colonizarea Australiei. Din războiul de independență al coloniilor americane va ieși înfrântă. Marea Britanie va fi însă principala inițiatore și organizatoare a coalițiilor îndreptate împotriva Franței revoluționare și napoleoniene, între 1789 – 1815. Pe tronul Angliei se vor succeda: William al III- lea (stathouder de Olanda) și Maria (1689 – 1702, Maria până în 1694), regina Ann (1702 – 1714), și cei trei regi George – George I (1714 – 1727), George al II- lea (1727 – 1760), George al III- lea (1760 – 1820).

Pentru a face trecerea de la datele pur istorice la cultura veacului al XVIII- lea trebuie să recunoaștem că: ”funcția specifică a acestui veac a fost aceea de a răspândi bunul simț în viață și în gândire, de a șlefui manierele și de a umaniza comportamentul”.¹

Tot în acest secol se ajunge la desăvârșirea unui proces început în perioada Stuard, și anume statornicirea obiceiului de a scrie în engleză în loc de latină. Și tot aceasta este perioada când se manifestă interesul pentru tiparele străine. Conducerea aristocratică explică în mare parte acest lucru. “Patronii” erau “milorzi” obișnuiți să călătorească în toată Europa, frecventând buna societate a capitalelor europene și a curților străine.²

Un reprezentant tipic al iluminismului a fost și baronul Samuel von Brukenthal. El a fost numit guvernator al Transilvaniei la 16 iulie 1777, post pe care îl va ocupa până în 1787.

O amintire durabilă a activității lui Brukenthal este palatul clădit de el la Sibiu în stilul timpului.

De relevat activitatea sa de pasionat colecționar care izvoră din interesul său multilateral. Palatul spațios i-a dat posibilitatea să-și satisfacă această ambiție. Dintre colecțiile rămase, biblioteca se află în posesia unora dintre cele mai valoroase. Urmărind rezultatele științifice în toate domeniile baronul își procura cărțile recente. Helmut Klima în lucrarea sa *Guvernatorii Transilvaniei* se hazardază chiar să facă afirmația “Aproape toate publicațiile importante din veacul al XVIII- lea se găsesc în biblioteca lui”.³ Și tot Klima conchide “El a avut dintre toți guvernatorii Transilvaniei cea mai

mare importanță politică și culturală".⁴

În cadrul muncii de cercetare a colecțiilor Bibliotecii Brukenthal se include și punerea în valoare a cărții tipărite în Anglia în secolul al XVIII-lea și aflată în colecția de carte veche, rară și prețioasă. În cazul lucrării de față ne ocupăm de ediția Bell, apărută între anii 1777 – 1792 la Edinburgh, în 109 volume, cuprinzând ediția completă a poezilor Marii Britanii de la Chaucer la Churchill.

Ediția a fost tipărită în timpul domniei lui George al III-lea (1760 – 1820). Anul de început al tipăririi, 1777, este situat în plin război de independență al coloniilor americane. Războiul începuse în 1776 cu "Declarația de independență" de la 4 iulie și avea să se încheie abia în 1783 cu Tratatul de la Versailles în care Anglia recunoaște independența fostelor sale colonii.⁵ Poate și acesta să fi fost unul din motivele care au făcut ca tipărirea ediției să dureze 15 ani.

"THE POETS OF GREAT BRITAIN FROM CHAUCER TO CHURCHILL" editată de John Bell între 1777 – 1792 este menționată în catalogul Graesse, volumul V⁶, și în "ENCICLOPEDIA BRITANICĂ", vol. 2, ediția din 1994.⁷

John Bell (1745 – 1831), editorul acestei lucrări, a fost primul care a organizat o companie de editură de carte în Anglia. De asemenea, el a influențat tehnica publicării introducând ilustrații legate de text executate de artiști cunoscuți.⁸

Biblioteca Brukenthal deține toate cele 109 volume ale acestei ediții în stare bună de conservare.

Ediția cuprinde 50 de nume de poeți. Ordonarea acestora s-a făcut în ordinea cronologică, astfel se începe cu Chaucer (1328 – 1400) și se încheie cu Churchill (m.1764). Nu fiecare autor este tratat în același număr de volume: lui Chaucer îi sunt dedicate 14 volume, lui Spenser 8, lui Milton 4, iar Garth este tratat numai într-un volum.

Primul volum dedicat unui autor are portretul poetului respectiv, iar foile de titlu au fiecare o ilustrație care face referire la conținutul lucrării. Dintre volumele care cuprind opera unui autor numai primul volum conține și portretul autorului. Există însă și autori cărora nu li s-a redat portretul, de exemplu: Wentworth Dillon, earl of Roscommon (vol. 43), John Pomfret (vol. 51), Fenton (vol. 72), Tickell (vol. 73), Somerville (vol. 174), Savage (vol. 88).

Ilustrațiile au fost realizate de către un grup de artiști, desenatori și gravori, care s-au format și au activat în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea fiind influențați de școala de gravură franceză a ilustrației de carte care crease o adevărată modă în întreaga Europă și care a introdus stilul rococo în ilustrația de carte. După cum am mai menționat ponderea ilustrațiilor o formează portretele și paginile de titlu, unde întâlnim elementele specifice rococoului

ca: draperii, grilande de flori, putti etc. Pentru realizarea portretelor se va fi întreprins o documentare, ținând cont de lunga perioadă de timp pe care se întinde conținutul ediției. Putem chiar afirma că portretele parcurg o istorie a artei engleze din Renaștere până în secolul al XVIII-lea.

Ca ilustratori menționăm pe gravorii: Thomas Cook,⁹ Charles Grignion¹⁰ Sharp,¹¹ și John Hall¹² cunoscuți în epocă și menționați în catalogul Benezit pentru contribuția lor la ediția Bell. De asemenea, menționăm câteva dintre cele mai importante nume de desenatori: Edward Edwards,¹³ Thomas Stothard și John Hamilton Mortimer.¹⁴

De asemenea, au fost folosite portrete de artiști celebri după care s-au gravat cele redată în ediția Bell. Astfel, portretul lui Garth (vol. 69) este pictat de Geoffrey Kneller, cunoscut reprezentant al barocului englez, și gravat de Cook. Portretul lui Armstrong (vol. 102) a fost gravat de Trotter după o pictură a lui Joshua Reynolds. Portretul lordului Lyttleton (vol. 96) a fost gravat de Cook după o pictură a lui West. Alteori au fost realizate desene pregătitoare de desenatorii mai sus menționați și apoi puse la dispoziția gravurilor. Portretul lui Chaucer (vol. 1) a fost desenat de Stothard și gravat de Cook. Portretele lui Milton (vol. 28), Butler (vol. 32), Swift (vol. 52) au fost desenate de Mortimer și gravate de Cook. De asemenea în cazul foilor de titlu a existat aceeași colaborare între desenatori și gravori.

Ediția de care ne ocupăm cuprinde reeditări ale autorilor cuprinși în aceasta. În prefața cuprinsă în primul volum dedicat unui autor se fac referiri la edițiile precedente. Astfel la Geoffrey Chaucer se amintesc în respectiva prefață precedentele ediții: una a lui William Caxton, din 1475 – 1476 și o reeditare din 1495. Apoi a doua ediție Pynson din 1526, edițiile din 1561, 1597 și 1602 până la ediția Urry din 1721 după care sunt reproduse diferite lucrări în ediția de care ne ocupăm. "THE CANTEMBURY TALES" este reprodusă după ediția Tyrwhitt din 1775 după cum apare menționat și pe foaia de titlu.

Prezentarea edițiilor precedente este făcută uneori chiar pe foaia de titlu: "THE // POETICAL // OF // EDMUND WALLER // IN TWO VOLUMES // FROM MR. FENTON'S QUARTO EDITION, 1729" (Lucrările poetice ale lui Edmund Waller, în două volume, după ediția Fenton din 1729). Sau "THE // POETICAL WORKS // OF // JOHN MILTON // FROM THE TEXT OF DR. NEWTON", ediția Newton a apărut în 1773.

Datele biografice ale autorilor sunt prezentate în fiecare prim volum dedicat autorului respectiv, de exemplu: viața lui Chaucer este prezentată pe 76 de pagini, viața lui Jonathan Swift pe 156 de pagini.

Unele lucrări au prezentate și prefete critice, cum ar fi "O CRITICĂ A PARADISULUI PIERDUT" de Joseph Addison în volumul I dedicat lui Milton.

Primul volum al ediției conține după foaia de titlu indicații adresate legătorului de cărți. În aceste indicații se specifică cu scrupulozitate toți poezii care sunt prezentați cu datele lor de naștere și moarte, câte volume și numărul acestora în cadrul ediției.

Întreaga ediție apare valoroasă nu numai din punctul de vedere al vechimii și conținutului, inclusiv gravurile, dar și ca realizare tipografică și de legătură. Volumele sunt în 12, copertate cu piele bună pe carton, având pe cotor pe lângă câteva elemente geometrice aurite, specificat numele autorului (pe fond roșu), numărul volumului seriei (tot pe fond roșu), și numărul volumului dedicat aceluiași autor. Literele tiparului sunt mici și foarte mici, numărul rândurilor pe pagină variind între 33-38, pe o lungime de 9,5 cm.

Cercetarea fondului de carte tipărită în Anglia în secolul al XVIII-lea și care se află în colecțiile Bibliotecii Brukenthal are ca scop evidențierea circulației acestei cărți în Transilvania aceluiași veac. De asemenea, prin comunicările având acest subiect se dorește atragerea atenției cercetătorilor nu numai asupra existenței acestui fond de carte ci și a bogăției și diversității lui.

¹ TREVELYAN, G.M., *Istoria ilustrată a Angliei*, București, 1975, p. 586.

² *Ibidem*, p. 587.

³ KLIMA, HELMUT, *Guvernatorii Transilvaniei 1774 – 1867*, Sibiu, 1943, p. 18.

⁴ *Ibidem*, p. 19.

⁵ MUREȘAN, CAMIL, *Imperiul Britanic*, București, 1967, p. 129.

⁶ GRAESSE, JEAN GEORGE THEODORE, *Tresor de livres rares et precieux*, Dresda, 1864, vol. 5, p. 381.

⁷ *The new Encyclopaedia Britannica*, 15th edition, Chicago, Auckland, London, Madrid, Manila, Paris, Rome, Seoul, Sydney, Tokyo, Toronte, 1994, vol. 2, p. 69.

⁸ *Ibidem*, p. 69

⁹ BENEZIT, E., *DICTIONNAIRE CRITIQUE ET DOCUMENTAIRE DES PEINTRE, SCULPTEURS, DESSINATEURS ET GRAVERS*, 1956, vol. 2, p. 615.

¹⁰ BENEZIT, E., *op. cit.*, vol. 4, p. 428.

¹¹ BENEZIT, E., *op. cit.*, vol. 7, p. 737.

¹² BENEZIT, E., *op. cit.*, vol. 4, p. 560

¹³ NEUES

ALLGEMEINES

KUNSTLER – LEXIKON ODER NACHRICHTEN VON DEM LEBEN UND DEM WERKEN DER MALER, BILDHAUER, BAUMEISTER, KUPFERSTECHER, LITHOGRAPHEN, FORMSCHNEIDER, ZEICHNER, MEDAILLEURE, ELFEMBEINARBEITER ETC., BARBEITET VON DR. G.K. NAGLER, 3 AUFLAGE 1835 – 1852, SCHWARZENBERG & SCHUMANN, Leipzig, vol. IV, p. 274-5,

¹⁴ *Op. cit.*, vol. XI, p. 24-26

ABSTRACT

Samuel von Brukenthal who was the governor of Transylvania between 1777 – 1787 was a great collector of many things, not only paintings but also books. At his death, in 1803 his collection of books was about 16000. Among them there were also books printed in England during the 16-th to 18-th century. Their number is around 1000 volumes.

The work about the Bell's edition of the English poets of Great Britain from Chaucer to Churchill is part of our research regarding the books printed in England in the 18-th century that are to be found in the Brukenthal library.

"The Poets of Great Britain from Chaucer to Churchill" in 109 volumes was printed in Edinburgh between 1777 – 1792. All those 109 volumes are to be found in the Brukenthal library. They are in a very good shape. The edition contains 50 names of poets. The first volume dedicated to an author usually has the poet's portrait, but this is not a rule, there are authors without a portrait such as Wentworth Dillon, earl of Roscommon (vol. 43), John Pomfret (vol. 51), Fenton (vol. 72), Tikell (vol. 73), Somerville (vol. 74) and Savage (vol. 88).

The edition is to be mentioned not only because it is old and well preserved but also because it is a very nice one. The books are small, 12 cm in length and every volume, besides the author's portrait has an image, dealing generally with the subject of the book. The engravers that signed the images were: Thomas Cook, Charles Grignion, Sharp and John Hall that were well known during the époque and were mentioned in the Benezit catalogue for their contribution to the Bell's edition. Some portraits painted by well-known artists were used after which the engravings were made. So, the portrait of Garth (vol. 69) was painted by Geoffrey Kneller and engraved by Cook. Armstrong's portrait (vol. 102) was engraved by Trotter after a painting by Joshua Reynolds. Chaucer's portrait was drawn by Stothard and engraved by Cook.

The biography of the author is to be found in the first volume dedicated to a poet. The numbers of volumes dealing with the same author is not equal. So, to Chaucer are dedicated 14 volumes, to Milton 4 volumes and Garth only one.

We wanted to draw the attention about this interesting and beautiful edition of the poets of Great Britain, as well as about the English books that are to be found in the Brukenthal library.